

Истакнута морална, политичка и друштvena одговорност чланова Савеза комуниста, потписника

Наставак са 1. стране

тврђао о нечему што није публиковано? Зашто није публиковано? То је јавни акт који је прочитан пред 300 људи. Таквим ставом потписника, доведени смо у ситуацију да дискутујемо са фантомом.

Јован Николић је рекао да није случајна појава „декларације“ и „предлога за размисљање“. У последње време у извесним круговима оживеле су националистичке и шовинистичке страсти. Оне се улаче на наше улице, у канцеларије и на јавна места. Учини се као да се поново чује глас људи који су се извесно време привађали.

„Декларација“ је политичка левичана. Она је осуђена и објавена једнакостравним гласом наше јавности. Мене је нарочито дирнуо став хрватске јавности. — рекао је Младен Ољача. — Безрезервном осудом оваког документа исказана је снага овог друштва коме је све свега на њу братство и јединство и социјалистичка демократија. „Предлог за размисљање“ личи на „Декларацију“. Они су заправо политички близанци. То су два прста на једној руци, и треба их оба одсећи. Они наводе на оно против чега су се борили и пали најбољи синови наших народа. „Предлог“ је националистички одговор. То је брзоплето, алармантно и не озбиљно прихватање једне идеје као свршеног чина. Ољача је истакао да годинама поједини чланови Удружења изазивају неред и испаде и чине све да дискредитишу Удружење књижевника, да га претворе у бусију против политичких фактора, којима се, иначе, радо обраћају када траже неку помоћ.

Иван Ивањин је подсетио на атмосферу „Мадере“ и на истакнуте тисце којима

се штошта гледа кроз прсте и који мисле да им је све допуштено и дозвољено.

Овде се чује да су „Декларација“ и „Предлог за размисљање“ левичане. Ја мислим да оне то још увек нису. Немам утисак да је повлачење и једних и других потписника потпуно искрено. Јер се о главних питања која ови документи покрећу није одлучило, рекао је Бранислав Борозан. „Присуствовао сам окупштини Удружења књижев-

Изјава Антонија Исаковића

По мишљењу Малорада Гончима, није случајно што је јавност тако реаговала на последње политичке инциденте. То је била у исто време оштра осуда шовинистичких испада који нису тако ретки последњих месеци.

Објашњавајући зашто је потписао „Предлог за размисљање“, Антоније Исаковић је истинитије да „Предлог“ мора да се схвати као — предлог, да то није дефинитиван текст, да није постојао захтев да се о њему дискутује на окупштини Удружења. „Мојом кривцом, или кривцом неких предлагача, дошло се до тога да текст у таквој форми не би требало публиковати у штампи. Како је дошло до „Предлога“? Прочитао сам у штампи делове „Декларације“, који су објављени без коментара и без иједног знака чуђења. Био сам изненађен и узбуђен. Видео сам да иза „Декларације“ стоје значајне институције. Како реговати? Мислио сам да ми немам право да други ма оспоравамо да се служе хрватским језиком, макар ја остао на позицијама српскохрватског. Зато у „Предлогу“ као једна од првих ствари стоји да се то право овим институцијама не може оспорити. У „Декларацији“ нигде не пи-

Састанак у Градском комитету СК Београда Национализам није начин на који се воли свој народ, већ мрзи други народ

ника Србије. Видео сам атмосферу у којој је потписан предлог. Многи га нису прочитали, били су чак касније изненађени шта он садржи. Ја сам за општу о суду, али не за одбацавање ових људи. Не бих желео повлачење потписа због искреног сазнања да је то један изабраник акт. Ово што се догодило представља интелектуални дебакл, једног дела југословенске интелигенције.

ше да је раскинут Новосадски споразум. Али, практично, тим актом он је раскинут. Мој став је политички — ако хоће нека га раскину, иако ја стојим на позицијама Новосадског споразума. То је један од мотива зашто сам потписао „Предлог“. Једино ми је било на уму да се реагује тако како се ни би схватило као шовинистичко и нитистичко иступање. Ако треба да се декларацијом, онда кажем да треба радити на томе да то буде јединствен језик. Ја га као писац и комунист тако доживљавам. Није од нас није мислио да „Предлог“ и „Декларација“ имају исту тежину. На крају, не могу и нећу да пријимам оптузбу да сам унитариста, шовиниста, реакционар и националиста. Онај који тако карактерише моју личност, карактерише саме себе“.

Објашњавајући зашто је повукао потпис, Душан Авелковић је напоменуо да је у паузи Скупштине потписао „Предлог“ и да је мислио да је то врста отпора „Декларацији“. „Био сам касније запрепаштен када сам саслушао његову изјаву“.

Слободан Марковић је прочитао низ карактеристичних изјава које показују како је јавност општо реговала на „Декларацију“ и

„Предлог“. Међу њима је и оцена активности Удружења књижевника, које по неким мишљењима, није на висини свога задатка.

Мишљење Зорана Мишића, потписника „Предлога“ слично је ономе што је рекао Антоније Исаковић. По његовим речима, отпор „Декларације“ и „супротстављање београдских писаца загребачким писцима“ озвучило би се као хегемонијски став, као наметање свога мишљења и оспоравање права да се они изјасне о језику. „Текст који смо потписали није имао ограду (а морао је да има) да смо ми сви интимно прогутали раскидањем Новосадског споразума. Управо због тога не могу да брањим оно што сам потписао.“

Осуђујући оба акта, Милivoје Перовић се залагао да се речју, убеђивањем и утицајем делује на потписнике и да се не реагује брзоплетним одлукама. „Свуда у свету људи говоре матерњим језиком, а не језиком удружења „књижевника“, рекао је Оскар Давича. „Допутовао сам из Сарајева. Људи који живе у Београду и Загребу, не

Одговорност сваког ко се бави јавном речју

Брано Шћепановић је рекао да сваки потписник „Предлога“ преживљава осећање стида што га називају шовинистом. „Потписујући овај акт нисам га тако схватио. Разумео сам да њиме желимо да укажемо на апсурдну ситуацију. Могу да категорички тврдим, са пуним осећањем одговорности, да сам имао то тумачење и никако друго. Када бих у себи носио друга осећања, био бих под теретом презира околине. Не бих могао да егзистирам као писац. Не пледирам да се ублаже одговорности, али не могу да се помирим са моралним дисквалификацијама које се плућују потписницима.“

Од момента упознавања

могу да схвате како је јавност Босне и Херцеговине примила „Декларацију“ и „Предлог“. Како су је пријмили Срби, Хрвати и муслимани, људи који живе заједно, који су много претрпели, који су направи свој језички језак. Очекивао сам да вечерас мање говоримо о језику а више о политичком смислу ова два документа. Мени није најбитније шта су појединци мислили кад су потписивали. Важно је шта сада мисле. Имали су времена да схвате шта су потписали. У најмању руку, то је ствар која заслужује озбиљну самокритику и озбиљно саморазумевање... Не ради се о томе да се сада скидају главе, већ да се пробудимо као комунистички и да гледамо као комунистички. Национализам није начин на који се воли свој народ, већ мрзи други народ“.

Напомињући као потписник „Предлога“, да је страшио на својој савести „оси ти терет осуда које су у последње време изречене, Љуба Симиновић је рекао да је текст потписао јер је

са текстом „Декларације“ па све до тренутка када је потписао „Предлог за размисљање“ Стеван Раичковић је, како је изјавио, био у уверењу да иза 18 научних и културних организација Хрватске стоје и значајни фактори, јер, како он каже, није било ниједног комунистара у јавности који би то демантовао. Како се није слагао са садржином „Декларације“ то га је веома огорчило. „Предлог за размисљање“ потписао је, према томе, на линији свог личног незадовољства, не улазећи у том часу у све конвенције овог чина. Без обзира на све, он сматра да га довођење његовог имена у контексте у којима је реч о шови-

низму да њиме може да се укаже на третмане по следеће „Декларације“. Ни сам мислио да ће „Предлог“ бити тако категорички одбијен. Мој став се не разликује од stava Савеза комуниста. Сматрао сам да ми морам признати меритост хрватских лингвиста сматрајући их мериторним... Морам да изразим жаљење што на нашим скуповима не видим књижевнике који имају више политичког и животног искуства. Они обично долазе када су све ствари познате.

Петар Царић сматра да се и овом приликом сувише тактизира. („Мање смо комунисти а више обзирни“). Он не страхује да се догађаји у вези са полемиком око језика преувеличају, већ од тога да се они умање. Овај писац се залажио за најоштрију осуду аутора београдског текста и за подношење оставке садашње управе Удружења књижевника Србије. Наговестио је своје иступање из Савеза комуниста, уколико се не повуку одређене политичке и друштвене конвенције.

низму дубоко повређује, јер је шовинизам неспозив са његовим бићем.

Описујући околности под којима су вођени разговори на скупштини Удружења о „Предлогу за размисљање“, Вукашин Михаиловић је подсетио и на оне полемичке тренутке које је имао у контактима са појединим потписницима Предлога. Када су му појединци, међу њима Војислав Михаиловић—Михаил, арсеналом „аргумента“ објашњавали шта су Хрвати зголемили према Србима од 1945. године до данас. Исплада, као ми смо на жртвеник ставили Московљевих речник, а они, ето, тако се понашају према ва-

Свесрана сагласност и подршка писаца ставовима партијских форума Србије и Хрватске

ма“ Вукашин Михаиловић је рекао да није спорио питање одговорности комуниста, али је много важније киниће се потписници у правном показати. „По мени, постоји одговорност и писаца, који узимају све постојеће и неће овог друштва. Заправо, хтео бих да укажем на одговорност свакога ко се бави јавном речју, а не само комуниста“. Михаиловић је на крају предложио да се донесу за технички закључци, износећи свако своје конкретне предлоге.

Петар Царић је схватио „Предлог за размисљање“

Свуда исте речи и мисли — то нас охрабрује

У завршном излагању подсећајући на тезу да је „Предлог“ само — предлог, секретар Градског комитета СК Београда, Сима Зетезало је истакао да је неко писао тај текст, да га је одређен број људи потписао и да је то њихов став. На апсурд се не може одговорити апсурдом. Потписници „Предлога“ могли би сада да схвате после разговора јавности, да су они потценили јавничку класу и хрватског радничку масу и хрватског јавног мњења, које је са највећом оштрином осудило „Декларацију“. Последњих не-

како он каже, не као текст који има снагу дефинитивног акта већ као интени предлог једне професионалне организације о коме ова треба да се изјасни, не одмах, већ за две недеље, када се ефекти свих идућих промена. По њему, „Предлог“ треба схватити као чин који доводи до апсурда садржину „Декларације“ уколико она постане стварноста. Касније, његова размисљања, каже он, кренула су попут правог због чега данас „Предлог“ за размисљање не може да буде база ни за каква моја размисљања“.

колико дана чују се свуда исте речи и исте мисли. То нас охрабрује. Али то нас у исто време позива да изађемо из ујамости и да се више рефлексира и осећања одговорности пратило као комунистички збивања која нас окружују. У својим излагањима Сима Зетезало је дуже говорио о садашњим односима у нашем друштву и обавезама комуниста, писаца и уопште наше интелигенције.

Ср. ВУКИЋ
В. ДЕЧЕРМИЋ

Књижевници Војводине осуђују

Нови Сад, 31. марта (Ганјур)

Војвођанска секција Удружења књижевника Србије вечерас је једногласно осудила „Декларацију“ и „Предлог за размисљање“. Опште је уверење да ти документи наносе велику политичку штету и, истовремено, представљају покушај раздвајања свих националних култура и затварања у себе.

Председник Секције Нандор Мајор је подсетио да је

војвођанска секција књижевника и на свом последњем пленуму инсистирала управо на свему ономе што води ка отварању свих националних култура. Живојин Бошковић, један од учесника у познатом Новосадском договору о језику, рекао је да су тада сви научници и књижевници управо тражили да се истакне све оно што је заједничко у српскохрватском језику.